

**TA'LIM TIZIMIDA PSIXOLOGIK XIZMAT FAOLIYATINI QO'LLAB-
QUVVATLASHNING PSIXOLOGIK MASALALARI**

Qambarova Gulnora Vaxobovna
Oltiariq tumani 27- maktab psixologi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada ta'lim tizimida psixologik xizmat faoliyatini qo'llab-quvvatlashning dolzarb psixologik masalalari yoritilgan. Psixologik xizmatning ta'lim muassasalaridagi o'rni, o'quvchilar, pedagoglar va ota-onalar bilan olib boriladigan ishlarning ahamiyati hamda ushbu faoliyat samaradorligini oshirish omillari tahlil qilingan. Shuningdek, psixologik xizmatni rivojlantirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: psixologik xizmat, ta'lim tizimi, maktab psixologi, psixologik yordam, psixologik diagnostika, psixoprofilaktika, psixokorreksiya, maslahat, ruhiy salomatlik, psixologik qo'llab-quvvatlash.

KIRISH

Ta'lim tizimida psixologik xizmat o'quvchilarning ruhiy salomatligini ta'minlash, ularning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash hamda ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi muhim yo'nalishlardan biridir. Zamonaviy ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Chunki bugungi kunda o'quvchilar, pedagoglar va ota-onalar turli psixologik muammolar bilan to'qnash kelmoqda. Psixologik xizmatning asosiy vazifalaridan biri o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini o'rganish hamda ularning psixologik rivojlanishini kuzatib borishdir. Psixologik diagnostika orqali o'quvchilarning qobiliyatlari, qiziqishlari, emotsional holati va ijtimoiy moslashuv darajasi aniqlanadi. Bu esa ta'lim-tarbiya jarayonini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi. Psixologik xizmat faoliyatini qo'llab-quvvatlashda psixoprofilaktik ishlar muhim o'rin tutadi. Turli psixologik muammolarni oldindan aniqlash va ularning oldini olishga qaratilgan tadbirlar o'quvchilarning ruhiy salomatligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Ayniqsa, stress, xavotirlanish, tajovuzkorlik va moslashuv muammolarining profilaktikasi dolzarb ahamiyatga ega.

Ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning samaradorligi ko'p jihatdan pedagoglar bilan hamkorlikka bog'liq. Psixolog va o'qituvchilar o'quvchilarning rivojlanishi, xulq-atvori va ta'limdagi muvaffaqiyatlarini birgalikda tahlil qilishlari zarur. Bunday hamkorlik o'quvchilarga individual yondashuvni ta'minlaydi va muammolarni o'z vaqtida bartaraf etish imkonini yaratadi.

Ota-onalar bilan olib boriladigan psixologik-ma'rifiy ishlar ham psixologik xizmat faoliyatining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ota-onalarga farzandlarning yosh xususiyatlari, tarbiya usullari va psixologik qo'llab-quvvatlash yo'llari haqida tavsiyalar berish oilaviy munosabatlarni yaxshilashga xizmat qiladi. Natijada bola rivojlanishi uchun qulay muhit yaratiladi. Psixologik xizmat faoliyatini qo'llab-quvvatlashda maktab psixologlarining kasbiy kompetentligini muntazam oshirib borish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Malaka oshirish kurslari, seminarlar, treninglar va ilmiy-amaliy konferensiyalar psixologlarning zamonaviy metod va texnologiyalarni o'zlashtirishiga yordam beradi.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar psixologik xizmat faoliyatini takomillashtirish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Onlayn maslahatlar, elektron diagnostika vositalari va psixologik ma'lumotlar bazalaridan foydalanish ish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, axborot xavfsizligi va maxfiylik tamoyillariga qat'iy amal qilish talab etiladi. Ta'lim muassasasida sog'lom psixologik muhit yaratish psixologik xizmatning muhim vazifalaridan biridir. O'zaro hurmat, hamkorlik va ijobiy muloqotga asoslangan muhit o'quvchilarning ham, pedagoglarning ham ruhiy farovonligini ta'minlaydi. Bu esa ta'lim sifatining oshishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Ta'lim tizimidagi psixologik xizmatning asosiy prinsipi gumanizm g'oyasiga asoslangan. Ta'lim tizimidagi psixologik xizmatning mavjud vaziyati tahlil qilinganida, psixologik xizmatning asosiy maqsadi maktab o'quvchilarining psixik va psixologik salomatligini saqlash degan xulosaga kelingan. Bunga qo'shimcha sifatida aytishimiz mumkinki, bu xizmatning asosiy maqsadlari sirasiga o'sib kelayotgan shaxsning jismoniy va ruhiy salomatligini ta'minlash, shaxs sifatida rivojlanishiga xizmat qilish va ta'lim-tarbiyaning bola rivojlanishiga ijobiy ta'sirini kuchaytirish hisoblanadi.

O'zbekiston ta'lim tizimida psixologik xizmat ma'lum darajada shakllangan bo'lsa-da, uning samaradorligi va sifat darajasi hali ham dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Tizim oldiga qo'yilgan vazifalarni to'liq va sifatli amalga oshirish uchun uni mazmunan ham, tashkiliy jihatdan ham takomillashtirish zarur. Shu maqsadda umumiy o'rta ta'lim maktablari amaliyotchi psixologlari o'rtasida o'tkazilgan so'rovnoma natijalari psixologik xizmat faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatayotgan qator muammolar mavjudligini ko'rsatdi.

So'rovnoma natijalariga ko'ra, psixologlar faoliyatida eng ko'p uchraydigan muammolar qatoriga ish haqi miqdorining pastligi, psixolog xonasi, kompyuter, printer va boshqa zarur vositalarning yetishmasligi, ortiqcha hujjatbozlik va byurokratik ishlarning ko'pligi kiradi. Shuningdek, ustoz-shogird tizimining yetarli darajada yo'lga qo'yilmaganligi, mutaxassislarning o'z vazifalaridan tashqari ishlarga jalb qilinishi,

attestatsiya va malaka toifalarini berish jarayonlarining kechikishi ham muhim muammolar sifatida qayd etilgan.

Bundan tashqari, psixologik tashxis metodikalarining haddan tashqari ko‘pligi sababli vaqt tanqisligi yuzaga kelayotgani, o‘qituvchilar va maktab rahbarlarining psixolog faoliyatining mohiyatini to‘liq tushunmasligi, ota-onalar tomonidan psixolog tavsiyalarining noto‘g‘ri talqin qilinishi kabi holatlar ham psixologik xizmat samaradorligini pasaytirmoqda. Ayrim hollarda psixologlar o‘quvchilar bilan individual ishlash uchun yetarli vaqt topa olmayotganliklarini, faoliyatlarining katta qismi tashkiliy ishlarga sarflanayotganini ta’kidlaganlar.

Mazkur natijalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, ta’lim tizimidagi psixologik xizmatning konseptual, ilmiy, tashkiliy, moddiy-texnik va metodik jihatlarida qator muammolar mavjud. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun, avvalo, psixologik xizmatni uzoq muddatli rivojlantirishga qaratilgan strategik yondashuvni ishlab chiqish zarur. Xususan, ta’lim tizimidagi psixologik xizmat faoliyatini rivojlantirishning o‘n yillik konsepsiyasini yaratish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Ilmiy yo‘nalishda esa mahalliy muammolarni muntazam o‘rganadigan, xalqaro tajribalarni milliy sharoitga moslashtiradigan hamda psixologik metodikalarning ishonchliligi va validligini ta’minlaydigan ilmiy-tadqiqot markazini tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Tashkiliy jihatdan psixologik xizmatning yagona va samarali modelini ishlab chiqish, psixologlarning vazifalari hamda faoliyat mezonlarini aniq belgilash talab etiladi.

Moddiy-texnik ta’minotni yaxshilash maqsadida maktab psixologlarini zamonaviy ish sharoitlari va zarur texnik vositalar bilan ta’minlash bo‘yicha maxsus dastur qabul qilinishi lozim. Metodik jihatdan esa psixologlar uchun amaliy faoliyatda foydalaniladigan “Psixolog kitobi”ni yaratish, zamonaviy psixodiagnostik metodikalarni ishlab chiqish va moslashtirish bilan shug‘ullanuvchi ilmiy laboratoriyalar faoliyatini yo‘lga qo‘yish zarur. Shuningdek, psixologik ma’rifat, tashviqot va maslahat yo‘nalishlarida aniq amaliy tavsiyalarni o‘z ichiga olgan metodik qo‘llanmalarni ishlab chiqish ham xizmat sifatini oshirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, ta’lim tizimidagi psixologik xizmatni takomillashtirish uchun mavjud muammolarni kompleks ravishda hal etish, ilmiy asoslangan yondashuvlarni joriy qilish hamda psixologlarning kasbiy faoliyati uchun qulay shart-sharoitlar yaratish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

XULOSA

Ta’lim tizimida psixologik xizmat faoliyatini qo‘llab-quvvatlash o‘quvchilarning barkamol rivojlanishi, pedagoglarning kasbiy faoliyati va ota-onalar bilan samarali hamkorlikni ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. Psixologik diagnostika, profilaktika, maslahat va korreksion ishlarni takomillashtirish orqali ta’lim

muassasalarida sogʻlom psixologik muhit yaratish mumkin. Bu esa yosh avlodning ruhiy salomatligi va ijtimoiy moslashuvini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullaeva, B. S., Sobirova, M. A., Abduganiev, O. T., & Abdullaev, D. N. (2020). The specifics of modern legal education and upbringing of schoolchildren in the countries of the post-soviet world. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*, 12(2), 2706-2714.
2. Oglu, Abduganiev Ozod Tursunboy. "Pedagogical Conditions And Mechanisms Of Development Of Social Active Civil Competence In Students." *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education* 12, no. 7 (2021): 433-442.
3. Abduganiyev, O. T. (2022, December). FACTORS AFFECTING THE DEVELOPMENT OF SOCIALLY ACTIVE CITIZENSHIP COMPETENCE IN STUDENTS. In *E Conference Zone* (pp. 10-13).
4. Abduganiev O. Developing Student Civil Competency //Eastern European Scientific Journal. – 2019. – №. 1.